

Sygn. akt VI Ga 162/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Frankowska

Sędziowie: SO Renata Bober

SO Anna Walus- Rząsa (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Kamuda

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2015 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) Spółka Akcyjna w W.

przeciwko : A. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie V Wydziału Gospodarczego z dnia 18 listopada 2013 r., sygn. akt V GC 74/13

uchyla zaskarżony wyrok i znosi postępowanie pierwszoinstancyjne od dnia 16 maja 2013r. oraz przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Krośnie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

SSO Renata Bober SSO Barbara Frankowska SSO Anna Walus-Rząsa

Sygn. akt VI Ga 162/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 lipca 2015r.

Pozwem wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym powód (...) Spółka Akcyjna w W. domagał się zasądzenia od pozwanego A. B. kwoty 24.068,53 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 21.461,83 złotych od dnia 6 września 2012r. do dnia zapłaty, oraz kosztów sądowych – 301 zł., kosztów zastępstwa procesowego – 2.400 zł i innych kosztów – 5,87 zł.

Na uzasadnienie powyższego podał, że dochodzi od pozwanego jako członka zarządu (...) sp. z o. o. w K. należności z tytułu usług telekomunikacyjnych, świadczonych na rzecz spółki przez (...), którą to wierzytelność powód nabył w drodze umowy o przelew wierzytelności. Przedmiotowa należność została zasądzona na rzecz powoda nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Zamościu V Wydział Gospodarczy i nakazowi temu została nadana klauzula wykonalności. Należności dochodzone w niniejszej sprawie powstały w okresie, kiedy pozwany pełnił funkcję członka

zarządu spółki, zaś egzekucja wszczęta przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, dlatego skierowanie pozwu w oparciu o art. 299 kodeksu spółek handlowych jest uzasadnione.

W dniu 10 października 2012r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Od wydanego nakazu pozwany złożył sprzeciw zarzucając, że jest bezpodstawny i złożony po obowiązującym terminie.

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2012r. Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny stwierdził skuteczne wniesienie sprzeciwu i utratę mocy nakazu zapłaty w całości.

W związku z wniesieniem sprzeciwu przez pozwanego, powód w odpowiedzi na sprzeciw z dnia 13 marca 2013r. podtrzymał swoje stanowisko z wniesionego pozwu. Dodatkowo powód wskazał, że dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia dopiero w dniu otrzymania od komornika postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko spółce i dopiero od tego dnia zaczął biec 3 letni termin przedawnienia roszczenia. Wiedza o szkodzie musi mieć charakter kategoryczny i pewny, w związku z czym powód dopiero po otrzymaniu od komornika wskazanego wyżej postanowienia powziął wiadomość o braku majątku spółki, z którego można prowadzić egzekucję.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2013r. Sąd Rejonowy Sąd Gospodarczy w Krośnie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 24.068,53 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 21.461,83 zł od dnia 6.09.2012r. do dnia zapłaty (pkt. I) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.743,17 zł tytułem kosztów procesu (pkt. II).

Sąd ustalił, że powód zawarł w dniu 28 kwietnia 2008r. z (...) sp. z o. o. w W. umowę o przelew wierzytelności przysługujących (...) sp. z o. o. w W. wobec firmy (...) sp. z o.o. w K. z tytułu świadczonych usług telekomunikacyjnych. Na podstawie zawartej umowy przeszły na powoda niesporne i wymagalne wierzytelności pieniężne wynikające z niezapłaconych przez (...) sp. z o.o. w K. należności głównych oraz odsetek za opóźnienie z tytułu świadczenia usług telekomunikacyjnych. Dalej Sąd ustalił, że w dniu 23 marca 2009r. w sprawie sygnatura akt V GNC 1889/09 został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, na podstawie którego pozwany miał zapłacić powodowi kwotę 14.180,58 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2009r. do dnia zapłaty oraz koszty postępowania w kwocie 2.400 zł. Na powyższy nakaz została wydana w dniu 31 grudnia 2009r. klauzula wykonalności. W oparciu o w/w tytuł wykonawczy powód wszczął egzekucję, która została ostatecznie umorzona. Powód pismem z dnia 26 czerwca 2012r. poinformował pozwanego o bezskuteczności egzekucji wobec (...) sp. z o. o. w K. i wezwał go do zapłaty na dzień 26 czerwca 2012r. kwoty 23.709,94 zł.

Nadto Sąd ustalił, że pozwany pełni funkcję prezesa zarządu (...) sp. z o. o. w K. od 1997r. Zobowiązania spółki w 2006r. wynosiły kwotę 1.651.527,41 zł, z czego zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek to kwota 776.603,28 zł, zaś z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności do 12 miesięcy – 864.675,67 zł. Aktywa obrotowe w tym roku wyniosły w spółce 344.973,38 zł. Sąd ustalił także, że w 2007r. zobowiązania spółki wynosiły kwotę 1.626.357,52 zł, z czego zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek to kwota 776.603,28 zł, zaś z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności do 12 miesięcy – 839.453,78 zł. Aktywa obrotowe w tym roku wyniosły w spółce 330.579,13 zł. W latach 2006 – 2007 spółka zalegała m.in. do ZUS i Urzędu Skarbowego w K. oraz do kilku wierzycieli, których wierzytelności przekraczały kwotę ponad 800 tys. zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd przyjął, że roszczenie powoda z art. 299 ksh było zasadne, że powód wykazał wszystkie przesłanki z przywołanej regulacji prawnej, a pozwany nie wykazał żadnej z przesłanek egzoneracyjnych. W zakresie przedawnienia przyjął, że należy stosować art. 118 kc i wynikający z niego 3 letni termin przedawnienia, który należało liczyć od dnia 9 marca 2011r.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc.

Od powyższego wyroku pozwany wniósł apelację (k. 109), w której domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, względnie o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwany wskazał, że wydany w sprawie wyrok jest dla niego za trudny, że nie jest w stanie wypowiedzieć się merytorycznie, dlatego jest mu potrzebna pomoc prawna z urzędu, o którą wnosił dwukrotnie.

Na wezwanie do uzupełnienia braków formalnych apelacji pozwany, pismem procesowym z dnia 14 lutego 2014r. (k. 115) wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2014r. Sąd Rejonowy w Krośnie odrzucił ponowny wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k. 131).

Postanowieniem z dnia 12 maja 2014r. Sąd Rejonowy w Krośnie odrzucił apelację pozwanego (k. 133).

Postanowieniem z dnia 22 września 2014r. Sąd ustanowił pozwanemu pełnomocnika z urzędu (k. 141).

Pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżył postanowienie z dnia 12 maja 2014r. o odrzuceniu apelacji. Postanowienie to zostało uchylone przez Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy w Rzeszowie w dniu 26 lutego 2015r. Nadto Sąd Okręgowy zniósł postępowanie w sprawie od dnia 14 lutego 2014r. do dnia 22 września 2014r. oraz przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Krośnie do dalszego prowadzenia, pozostawiając mu rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego (k. 163). Sąd Okręgowy uznał, że postępowanie we wskazanym okresie dotknięte było nieważnością, a to pozbawieniem pozwanego możliwości obrony swoich praw.

Pismem procesowym z dnia 8 kwietnia 2015r. pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, podtrzymał wniesioną apelację. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania przed Sądem I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, zasądzenie od powoda kosztów procesu według norm przewidzianych. Skarżący zarzucił nieważność postępowania określoną w art. 379 pkt. 5 kpc polegającą na pozbawieniu pozwanego możliwości obrony swoich praw przed Sądem I instancji (nie ustanowienie dla pozwanego pełnomocnika z urzędu).

W odpowiedzi na apelację pozwanego powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrot kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie. W rozpoznawanej sprawie doszło do pozbawienia strony pozwanej możliwości obrony swoich praw, co skutkowało uznaniem nieważności tegoż postępowania na mocy art. 379 pkt. 5 k.p.c.

Wielokrotnie zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie przyjmowano, że nieważność postępowania określona w w/w przepisie występuje wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw. Powyższe pozwala przyjąć, że nie każde zatem naruszenie przepisów proceduralnych może być w ten sposób traktowane (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 7.05.2015r., VI ACa 767/14; postanowienie SN z dnia 23.04.2015r., V CSK 573/14; postanowienie SN z dnia 18.12.2014r., II UZ 58/14).

Naruszeniem prawa do obrony są zatem takie uchybienia procesowe popełnione przez sąd, które w praktyce uniemożliwiają stronie podjęcie stosownej obrony. Wskazać także należy, iż stwierdzenie nieważności postępowania w wyniku pozbawienia strony możliwości obrony swych praw uzależnione jest od ustalenia, iż strona znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia jej popieranie przed sądem dochodzonych roszczeń lub obronę przed żądaniem

strony przeciwnej (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r. sygn. akt III CR 953/60). Sytuacja taka zachodzi wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. A contrario, w sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje wystarczającą znajomość reguł według, których toczy się postępowanie sądowe, odmowa ustanowienia fachowego pełnomocnika nie może być oceniona jako prowadząca do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie strony możliwości obrony swych praw (wyrok SA w Białymstoku z dnia 24 września 2014 r. I ACa 326/14).

W rozpoznawanej sprawie pozwany już na etapie sprzeciwu od wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazu zapłaty wnioskuje o przyznanie mu pełnomocnika z urzędu, argumentując iż sprawa jest skomplikowana (wniosek datowany na 29.10.2012r. k. 6). Sąd Rejonowy w osobie referendarza sądowego postanowieniem z dnia 16 maja 2013r. zwolnił pozwanego od kosztów sądowych w sprawie i oddalił jego wniosek o ustanowienie pomocy prawnej z urzędu (k. 55). Na skutek zażalenia pozwanego Sąd Rejonowy utrzymał w mocy wydane orzeczenie (k. 70). Zaznaczyć trzeba, że pismem z dnia 4 września 2013r. (k. 81) pozwany wnosząc o zawieszenie postępowania podał, że od wielu lat leczy się psychiatrycznie, na co przedłożył stosowne zaświadczenia lekarskie (min. zaświadczenie z 6.10.2005r. k. 82). Pozwany po wydaniu wyroku w sprawie ponownie wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (wniosek datowany na dzień 23 listopada 2013r. k. 101). Wniosek ten jako ponowny został przez Sąd odrzucony (k. 104). Po raz trzeci pozwany zawniósł o pełnomocnika z urzędu w piśmie uzupełniającym apelację (k. 115-116). I ten wniosek został przez Sąd odrzucony (k. 131). Dopiero w/w wniosek zawarty w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu apelacji został przez Sąd uwzględniony w postanowieniu z dnia 22 września 2014r. (k. 141).

Powyższe czynności podejmowane przez Sąd Rejonowy należy uznać jako co najmniej niekonsekwentne. Sąd przez całe postępowanie pierwszoinstancyjne odmawiał/odrzucał wnioski pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Dopiero na etapie międzyinstancyjnym wniosek taki uwzględnił.

Zdaniem Sądu Okręgowego przy ocenie wniesionych przez pozwanego wniosków należało wziąć pod uwagę przede wszystkim charakter prawny dochodzonego pozwem roszczenia, a to, że sprawy z art. 299 ksh są sprawami merytorycznie trudnymi, często wymagającymi od strony pozwanej posiadania wiedzy prawniczej i konieczności podjęcia obrony, a tym samym znajomości przesłanek egzoneracyjnych, a następnie ich wykazanie. Z akt sprawy bezspornie wynika, że pozwany jest osobą nieporadną, chorą, ubogą dla której taka pomoc prawna z urzędu winna zostać przyznana już we wstępnej fazie postępowania. W zakresie sytuacji materialnej pozwanego, wypowiedział się już tutejszy Sąd stwierdzając nieważność niniejszego postępowania za okres od 14 lutego 2014r. do 22 września 2014r., a zatem postępowania międzyinstancyjnego. Sąd w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia wskazał, że zła sytuacja finansowa i zdrowotna pozwanego niewątpliwie wynikała, z przedłożonych przez niego do wniosku z dnia 14 lutego 2014r. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu dokumentów w postaci decyzji lokalnego (...) o przyznaniu zasiłku socjalnego ze względu na ubóstwo i bezrobocie czy też oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym oraz zaświadczeń lekarskich o stanie zdrowotnym. Sąd wskazał także, że nieporadność pozwanego, nie pozwalająca mu w pełni merytorycznie i skutecznie odnieść się do przedmiotowej sprawy wynikała natomiast z przedsięwziętych przez niego czynności procesowych w tym z formułowanych przez niego pism procesowych na etapie postępowania międzyinstancyjnego – bo do tego okresu Sąd mógł się odnieść z uwagi na granice zaskarżenia.

To samo dotyczy postępowania przed Sądem I instancji. Już sama treść sprzeciwu od nakazu zapłaty wskazuje, iż pozwany jest osobą nieporadną, nie posiadającą jakiegokolwiek wiedzy merytorycznej. W ocenie Sądu Okręgowego nie sposób przyjąć, iż okoliczność, że pozwany, jako członek zarządu spółki z której działalnością wiąże się jego odpowiedzialność, posiadał dobre zorientowanie co do charakteru przedmiotowej sprawy, pozwala na uznanie, iż posiada on wiedzę prawniczą wystarczającą i pozwalającą mu na pełne wykorzystanie prawnych możliwości jej prawidłowego prowadzenia. Zwłaszcza, iż powództwo w niniejszej sprawie, jak wskazano wyżej, oparte jest na art. 299 k.s.h. Niniejsza sprawa niewątpliwie nie jest standardową sprawą o zapłatę, a pozwany

jako osoba nie posiadająca wykształcenia prawniczego, nie zaznajomiona z procedurą cywilną, przy tym jak wynika z akt sprawy, wykazująca nieporadność w przedsięwziętych czynnościach procesowych, nie posiadała wiedzy co do przesłanek warunkujących prawidłowe zajęcie stanowiska w sprawie i sformułowanie zarzutów oraz uzasadnienia apelacji.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd, na podstawie art. 386 § 2 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc uchylił zaskarżony wyrok i zniósł postępowanie pierwszoinstancyjne od dnia 16 maja 2013r. i przekazał Sądowi Rejonowemu w Krośnie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając sprawę rozpocznie od rozpoznania wniosku pozwanego z dnia 29 października 2012r. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i zwolnienia od kosztów sądowych, a następnie podejmie dalsze czynności niezbędne do dalszego prowadzenia niniejszej sprawy.